

Млади во климатска акција

Проектот е финансиран
од МЈСПП

декември 2018

Проектот е спроведуван
од ПОЛИМАТ 13

Издавач:

Здружение за развој, едукација и еколошка етика – ПОЛИМАТ 13

ул. Маршал Тито бр. 64

1484 Богданци

Info.polymath13@gmail.com

www.polymath13.mk

Проектот „Млади во климатска акција“ е спроведуван од ПОЛИМАТ 13, финансиран од Министерство за животна средина и просторно планирање.

Оваа публикација е издадена со помош на Министерство за животна средина и просторно планирање. Содржината на публикацијата е единствена одговорност на ПОЛИМАТ 13 и на никаков начин не може да се смета дека ги одразува гледиштата на Министерство за животна средина и просторно планирање.

МЛАДИ ВО КЛИМАТСКА АКЦИЈА

Декември 2018

Содржина

ПРЕДГОВОР -----	3
ВОВЕД -----	4
1. ШТО Е КЛИМА? -----	6
2. ПРИЧИНИ ЗА КЛИМАТСКИТЕ ПРОМЕНИ -----	8
3. ВЛИЈАНИЈА ОД КЛИМАТСКИТЕ ПРОМЕНИ -----	13
4. ШТО МОЖЕ ДА ПРЕЗЕМЕМЕ -----	15
5. КЛИМАТСКИТЕ ПРОМЕНИ И МЛАДИТЕ -----	21

ПРЕДГОВОР

Здружението за развој, едукација и еколошка етика - ПОЛИМАТ 13 работи на полето на заштита на животната средина преку подигнување на јавната свест и преземање на конкретни активности за унапредување на зачувување на животната средина со широко вклучување на заедницата во развојните процеси.

ПОЛИМАТ 13 е организација регистрирана во 2013 година во Богданци посветена на унапредување на животниот стандард преку едукација, информирање и истражување, како и поттикнување на населението на соработка со локалната самоуправа заради заштита и унапредување на состојбите за поквалитетен живот. Мисијата на ПОЛИМАТ 13 е создавање на еколошка одржливост со обновливи технологии со ангажирање на вода – почва – биодиверзитет – клима – култура – соработка.

Проектот „Млади во климатска акција“ во чии рамки е изработена оваа брошура го спроведуваше Здружението за развој, едукација и еколошка етика – ПОЛИМАТ 13, а е финансиран од Министерство за животна средина и просторно планирање. ПОЛИМАТ 13 преку спроведувањето на овој проект придонесе кон подигнување на свеста за климатските промени кај младите луѓе на возраст од 12 до 18 години од општина Богданци.

Потребата од спроведувањето на овој проект произлезе од согледувањата дека климатските промени се се поизразени, а младите луѓе се засегнати од растечката закана од климатските промени. Младите луѓе од општина Богданци веќе ги чувствуваат влијанијата од промената на климата. Дел од младите луѓе се многу свесни за предизвиците кои нив и идните генерации ги очекуваат, а климатските промени се проблем кој ќе ги дефинира нивните животи и нивната иднина. Не само што младите луѓе имаат право и потреба да се соочат со климатските промени, туку тие можат многу и да придонесат по ова прашање.

ВОВЕД

Оваа публикација е наменета за користење на млади луѓе од 12 – 18 години кои сакаат да ги прошират своите знаења за климатските промени, како и да ги мотивираме да применат одредени практики наведени во неа.

Климатските промени и уништувањето на животната средина во голема мера се резултат на човечкото однесување и затоа преку нашите индивидуални напори сите ние можеме да ги намалиме глобалните закани од климатските промени и со тоа да им помогнеме на нашите локални заедници. Сепак, не сите чинители се свесни и информирани за нивната ранливост и за мерките што можат да ги преземат за проактивно да се прилагодат на климатските промени. Подигнувањето на свеста е затоа важна компонента на процесот на управување со влијанието на климатските промени, подобрување на адаптивниот капацитет и намалување на севкупната ранливост. Јавната свест е важна за зголемување на ентузијазмот и поддршката, да се стимулира самомобилизирањето и акцијата и да се мобилизира локалното знаење и ресурси. Целта на подигнување на свеста најчесто се разликува помеѓу контекстите, но генерално вклучува зголемена загриженост, информирање на целните групи, создавање позитивна слика и обиди за промена на нивното однесување.

Треба да ги едуцираме нашите следни генерации за да ги разберат правилно проблемите на климатските промени. Ова ќе помогне да се намали загадувањето на животната средина. Треба да им ја кажеме важноста да имаме зелен свет. Ова ќе помогне да се заштити нашата околина.

Недостатокот на пристап до информации, едукација и ресурси придонесува младите луѓе потешко да одговорат на предизвиците од општествено значење, вклучувајќи ги тутка и климатските промени. Ние како општество мораме да бидеме свесни за важноста за вклучување на младите во процесите во заедницата. Имено, само поради тоа што младите луѓе се исклучително ранливи на влијанијата на климатските промени, не значи дека тие се немоќни да преземат акција. Всушност, во рурална заедница како Богданци поврзаноста на младите со природата може да значи дека тие имаат можност да ги разберат последиците од климатските промени и да развијат ефективни начини да се соочат со овие проблеми.

Сметаме дека е крајно време да се шире свестта за климатските промени во секој агол на светот.

1. ШТО Е КЛИМА?

КОЈА Е РАЗЛИКАТА ПОМЕГУ КЛИМА И ВРЕМЕ?

Ако сте слушнале за климатските промени, тогаш можеби се прашувате што е клима, што е време и која е разликата помеѓу нив. На овие прашања ќе одговориме понатаму, за да можете да сфатите зошто е важно да ја знаете разликата.

ШТО Е ВРЕМЕ?

Кога зборуваме за време се мисли на краткотрајни секојдневни промени во температурата, облаците, влажноста, ветрот и врнежите. Се однесува на одредени места и на пократок временски период. Дождот, снегот и ветерот се временски појави.

На пример во Богданци времето еден ден може да биде мирно и облачно, додека веќе утредента може да биде ветровито и сончево. Луѓето кои се занимаваат со времето се нарекуваат метеоролози и тие користат различни модели и знаење за да можат да направат временски предвидувања. Времето може да се прогнозира за следните десеттина дена со значителна точност.

ШТО Е КЛИМА?

Клима се просечните временски услови следени на подолг временски период, неколку декади до неколку милиони години. Климатата на некој регион или на глобално ниво се менува многу бавно за разлика од времето. Таа е слика за температурата, ветерот, дождот во тек на на подолг период од 30 до 30 000 000 години во еден регион или пак на целата планета.

На територијата на општина Богданци има суб - медитеранска клима, чија карактеристика се многу топли и сушни лета и релативно студени зими со зголемена зачестенот на ветровите.

ДА ЗАКЛУЧИМЕ КОЈА Е РАЗЛИКАТА ПОМЕГУ ВРЕМЕ И КЛИМА!

Времето ни помага да одлучиме што да облечеме еден зададен ден во зависност од годишното време, додека климата ни помага да знаеме какви облеки ни се потребни општо во текот на целата година таму каде што живееме.

Млади во климатска акција

ЗОШТО Е ВАЖНА КЛИМАТА?

За да можеме да сфатиме зошто е важна климата за нас, ќе направиме споредба на различни аспекти од секојдневниот живот и нивната поврзаност со климата.

КЛИМАТА И ЗДРАВЈЕТО

Здравјето на сите луѓе во голема мера зависи од климата во која живееме. На пример, луѓето кои живеат во многу жешка клима, многу почесто страдаат од топлотни удари и заболувања на дишните патишта, за разлика од луѓето кои живеат во топла и дождлива клима кои се погодени од болести како маларијата која лесно се пренесува преку комарците. Природните катастрофи чиј број е значително зголемен на глобално ниво, како што се поплавите и ураганите кои ги загадуваат изворите за храна и вода го зголемуваат ризикот од заболувања кај луѓето.

КЛИМАТА И ХРАНАТА

За да се произведе одреден вид на храна потребни се многу фактори, а еден од нив е секако климата каде таа се одгледува. Ако климата е многу сува, одредени посеви на зеленчук и овошје нема да добијат доволно вода, па заради тоа побавно или воопшто нема да растат. Земјоделците како произведувачи на храна се најпогодени од екстремните промени на климата преку заболувања во посевите, што пак придонесува до намалени приноси.

КЛИМАТА И ЖИВИОТ СВЕТ ОКОЛУ НАС

Многу од животните и растенијата за кои знаеме постепено се прилагодиле на климата за да можат да преживеат - како на пример камилите кои можат да издржат без вода околу 7 дена, а без храна и неколку месеци, поради што многу добро ја поднесуваат сувата клима во пустините. Овие прилагодувања се случиле многу полека, во тек на долг временски период, додека сегашните промени на климата се случуваат многу брзо, поради што различни видови на растенија и животни не успеваат да се прилагодат и изумираат.

Значи климата е многу важна во нашето секојдневно живеење, но, КЛИМАТА СЕ МЕНУВА, а како и што придонесува за тоа ќе видиме понатаму!

2. ПРИЧИНИ ЗА КЛИМАТСКИТЕ ПРОМЕНИ

Како што кажавме промени на климата настануваат во подолг временски период и се однесуваат на состојбата на климата на целата планета Земја. Овие сознанија се добиени преку истражувања направени од научници кои на најразлични начини го истражуваат минатото на Земјата, ја набљудуваат климата во сегашно време и притоа дошле до откритија дека планетата многу брзо се затоплува. Притоа тие забележале дека промената на температурата ја следи промената на концентрацијата на јаглерод диоксид во атмосферата.

Јаглерод диоксидот е еден од многуте стакленички гасови кои се присутни во атмосферата, како што се водената пареа, метанот, озонот, азот диоксид итн.

Соединение	Формула	Концентрација во атмосферата (ppm)	Придонес
Водена пареа и облаци	H ₂ O	10-50 000	36-72%
Јаглерод диоксид	CO ₂	~400	9-26%
Метан	CH ₄	~1.8	4-9%
Озон	O ₃	2-8	3-7%

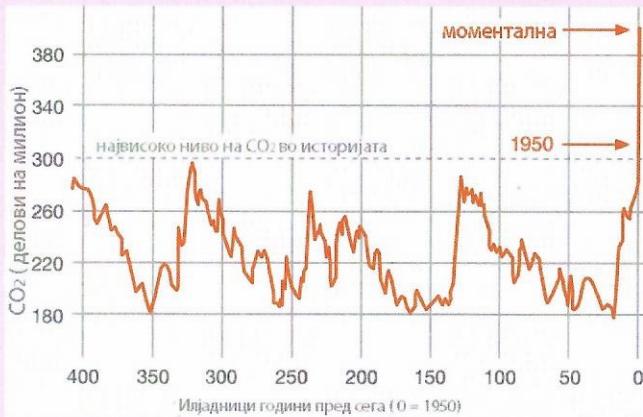
Учество на стакленички гасови во атмосферата

КАКО СЕ ВРШАТ МЕРЕЊАТА?

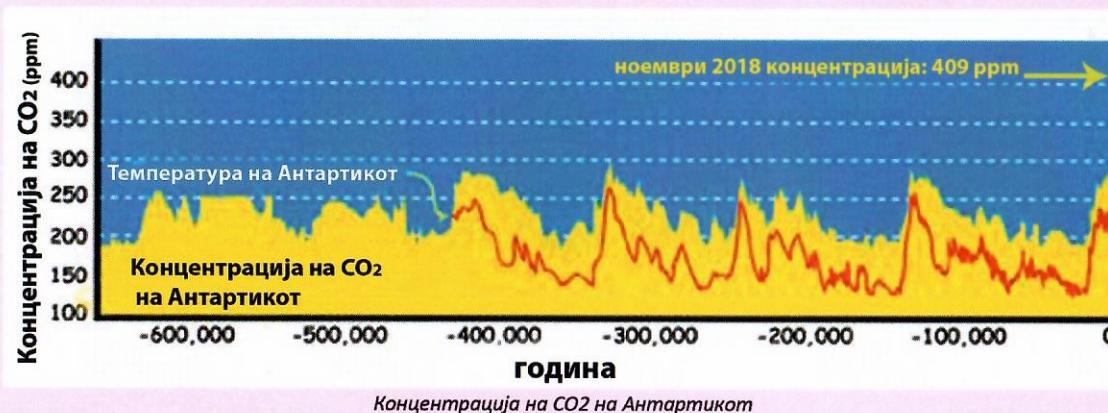
За да ги измерат концентрациите на јаглерод диоксид во минатото, научниците користат повеќе методи. Тие податоците ги добиваат испитувајќи седименти од океаните и езерата, ледените јадра од Антартикот, ги проучуваат коралните гребени, годовите на дрвјата. Доколку резултатите на научниците од испитувања преку повеќе методи при споредба се совпаѓаат, се прифаќаат како точни. Концентрацијата на јаглерод диоксид во атмосферата во минатото, според истражувањета на научниците, не надминала

Млади во климатска акција

280ppm (делови на милион) се до 1950 година. Од тогаш концентрацијата на јаглерод диоксид започнува многу брзо да се зголемува, до 409ppm во октомври 2018.

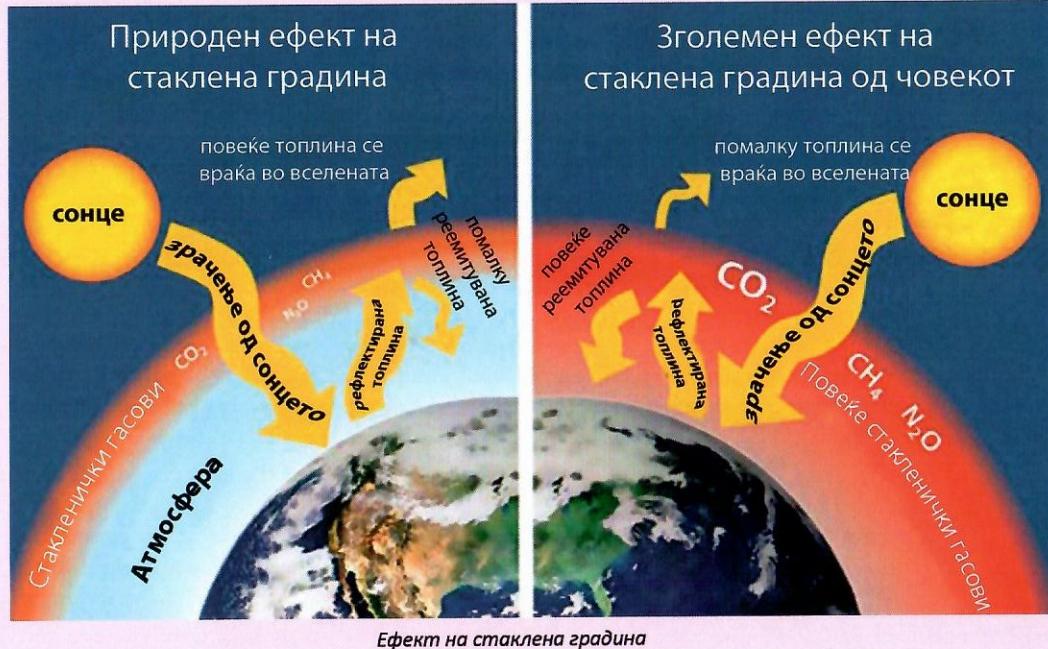

Ледените јадра (ice cores) се примероци од мразот од Антартикот од бушотини длабоки повеќе од два километри. Овие јадра претставуваат снег претворен во мраз во кој се заробени меурчиња воздух во слоеви од секоја година. Научниците ги проучуваат слоевите на овие јадра од кои добиваат податоци за концентрација на јаглерод диоксид.

ЕФЕКТ НА СТАКЛЕНА ГРАДИНА

Стаклена градина е конструкција од стакло или пластика, која ја заробува топлината на сонцето, при што внатре е многу потопло отколку надвор. На тој начин се одгледуваат различни зеленчуци и овошја на кои им е потребна топлина за да може да се развиваат.

поголем дел од енергијата, се рефлектира назад на Земјината топка што предизвикува температурата на површината на Земјата да се зголемува сè повеќе.

Стакленичките гасови во атмосферата на Земјата го прават ефектот на конструкцијата на стаклена градина, која прави дел од енергијата да се рефлектира назад на Земјата, наместо таа да избега во вселената. Овој ефект на стаклена градина ги задржува просечните температури на 15°C . Без овој ефект кој го прават стакленичките гасови, температурата на Земјата би била околу -19°C , што е многу ладно и би немало живот на Земјата.

Преку активностите кои ги спроведува човекот во секојдневниот живот концентрацијата на овие стакленички гасови е многу зголемена, па затоа многу

Млади во климатска акција

КАКО ЛУЃЕТО ВЛИЈААТ НА ЗГОЛЕМУВАЊЕ НА СТАКЛЕНИЧКИТЕ ГАСОВИ ВО АТМОСФЕРАТА

Промената на климата може да биде резултат на природни процеси како што се вулканските ерупции, промена во интензитетот на зрачење на сончева енергија кон земјата, промени во орбитата на земјата, промени во океаните. Сепак, човекот исто така има големо влијание во промената на климата со секојдневното согорување на фосилни горива, кои ослободуваат стакленички гасови и истовремено ја зголемуваат концентрацијата на истите во атмосферата.

Ова започнало уште во текот на индустриската револуција која започнала во 1760 година кога со поинтезивно користење на фосилните горива - нафта, јаглен и природен гас, како и промени во начинот на одгледување на земјоделски производи, зголемување на населението во светот и растот на економијата се испуштени огромни количества на стакленички гасови.

Фосилните горива настанале како остатоци од растенијата и животните кои живееле пред милиони години и се распаднале. Од остатоците се формирале овие горива кои се јавуваат во три главни форми како нафта, јаглен и природен гас, кои при согорување испуштаат енергија, но исто така испуштаат и стакленички гасови како и други честички во воздухот.

Производството на електрична енергија е огромен извор на стакленички гасови бидејќи најголем дел се произведува преку фосилните горива. Бидејќи луѓето во своите активности користат електрична енергија на најразлични начини, од голема важност е дали енергијата која ја користиме е произведена од обновливи извори.

Транспортот претставува голем извор на стакленички гасови, бидејќи луѓето се повеќе патуваат, користејќи автомобили и авиони. Трговијата на храна и различни производи се врши преку пренос од едно место на друго со камиони, возови и бродови, кои се големи потрошувачи на фосилни горива.

Индустрискиот сектор како што се рударството, градежништвото и производството за различни дејности користи електрична енергија во своите процеси. Со зголемување на светската популација се зголемуваат и потребите за најразлични производи, па оттаму овој сектор има голем удел во емисијата на стакленички гасови. На пример индустрijата за храна користи многу енергија, почнувајќи од самото производство за садење и собирање на родот со трактори, наводнувањето со пумпи, производство на хемикалиите за губрење на почвата и транспортот на храната до потрошувачите. Одгледувањето на добиток користи големи количини на енергија, но од друга страна добитокот како кравите, овците и козите исто така допринесуваат во зголемување на

концентрацијата на стакленички гасови, бидејќи при процесот на преработка на храната која јадат ослободуваат метан.

Обесшумувањето е исто така голем причинител на климатските промени. Дрвјата собираат огромни количини на јаглерод диоксид од атмосферата, па затоа со сечењето на шумите, јаглеродниот диоксид кој тие дрвја би го складирале се испушта во атмосферата. Шумите имаат голема улога и во регулирањето на локалната клима на тој начин што апсорбираат вода од почвата, која потоа испарува во атмосферата како водена пареа, која потоа повторно се враќа на земјата во облик на врнежи што придонесува температурите да бидат пониски. Најчести причини за обесшумување се за потребите на земјоделско производство, за изградба на патишта и други инфраструктурни објекти, за потребите на рударството, сечење на шумите за материјал за градба и огрев, при што се испуштаат големи количества на стакленички гасови.

Ние и нашите секојдневни активности

Луѓето користат енергија во своите домови за готвење, осветлување, затоплување и разладување на самите домови, но и за различни апарати кои ги користиме за различни потреби. Потрошувачката на енергија во домовите зависи од тоа како ги користиме овие апарати, дали се енергетски ефикасни, во колкав број се, дали ги исклучуваме кога не ни се потребни и каква изолација имаме во домот.

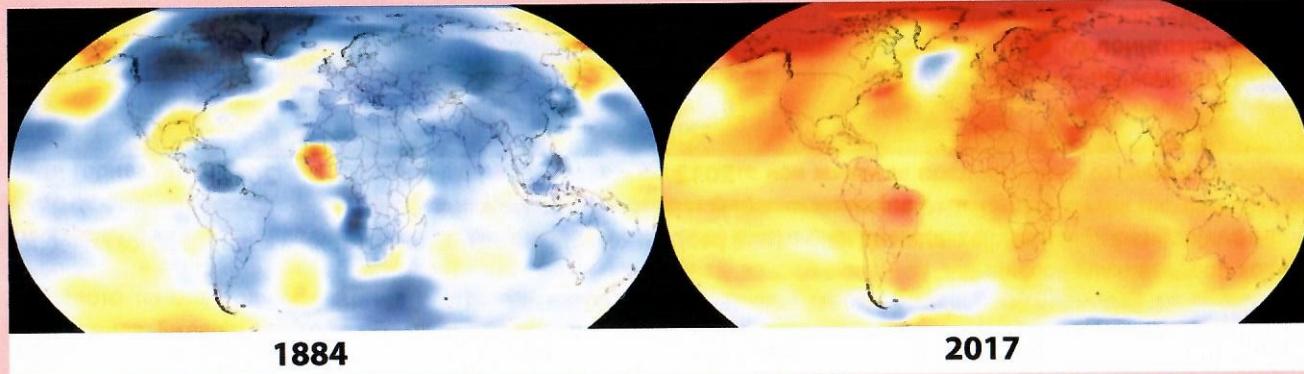
Јаглероден отпечаток

Очигледно е дека сите ние преку нашите секојдневни потреби и активности придонесуваме во многу голем дел кон климатските промени преку емисијата на стакленички гасови во атмосферата. Јаглероден отпечаток претставува пресметка на стакленичките гасови кои ние како поединци, на ниво на нашите домови, училишта, објекти, села, градови и држави како резултат на нашите активности ги испуштаме во атмосферата.

3. ВЛИЈАНИЈА ОД КЛИМАТСКИТЕ ПРОМЕНИ

Загревањето на планетата Земја кое настанува преку природните процеси, но и преку зголемената емисија на стакленички гасови кои се предизвикани од луѓето, предизвикува загриженост бидејќи во изминатите неколку децении се случува многу брзо. Зголемувањето на температурата на површината на Земјата, наречено глобално затоплување е се поизразено со секоја измината година.

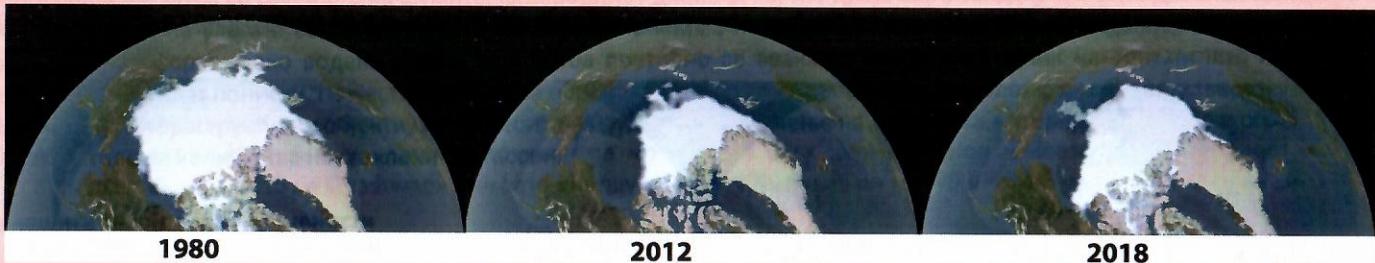

Климатските податоци на НАСА ја покажуваат разликата во глобалните температури помеѓу 1884 и 2017. Темно сините области покажуваат температури пониски од просекот, а темно црвените области покажуваат температури повисоки од просекот

Овие промени се манифестираат со повисоки температури, кои иако доведуваат до повеќе врнежи, сепак не се распоредени подеднакво. На многу места во светот врнежите се намалуваат уште повеќе од нормалните ниски нивоа, додека од друга страна настануваат промени и во интензитетот на врнежите што значи дека поголема количина на дожд паѓа за многу пократок период, што доведува до поплави. Поради повисоките температури има повеќе врнежи од дожд отколку од снег, што доведува до помала достапност на вода во летниот период поради намалување на снегот кој се топи, што предизвикува појава на суши. Интензитетот на овие екстремни временски појави е многу зголемен што предизвикува уништување на домовите, сиромаштија и смрт.

Научниците стигнале до сознанија дека пролетта пристигнува многу порано во изминатите три децении, а тоа влијае на порана преселба на птиците, прерано цветање на растенијата и порано топење на снеговите на планините.

Сите овие промени придонесуваат за менување на нивоата во реките и езерата, со затоплувањето на климата има се помалку врнеки од снег, глочерите се намалуваат, а некои се веќе исчезнати што доведува до недостаток на вода во летните месеци. Од друга страна растот на нивоата на морињата и океаните доведува до влез на солената вода во природните резервоари на слатка вода која е потребна за пиење, наводнување и одгледување на добиток.

Намалување на ледената покривка на северниот пол

Овие промени влијаат и на почвата која е еден од најбитните ресурси кој содржи хранливи материји и вода, преку се почести случаи на невреме кое предизвикува ерозија.

Голем број на животински видови трпат промени во однесувањето, присилени се да се преселат во повисоки предели или подлабоки води, предизвикани од повисоките температури и недостаток на вода. Некои видови неможејќи да се прилагодат на настанатите промени не можат да се размножуваат и целосно исчезнуваат. Поларните мечки го губат своето живеалиште бидејќи мразот се топи, поради што и бројот на поларни мечки е значително намален.

Шумите, како што наведовме и претходно се многу корисни за човекот и за животинскиот свет заради најразлични причини. Климатските промени имаат големо влијание и на нив, што прави промени во целокупното живеење на планетата Земја. Високите тетемператури, сушите, интензивните дождови и други екстремни времененски појави ги уништуваат шумите, преку зачестеност на шумските пожари и ерозија.

Океаните ни го даваат половина од кислородот кој го дишеме, храна и бидејќи зафаќаат 70% од површината на Земјата претставуваат регулатори на климата. Влијанието на климатските промени врз океаните е исто така многу големо и се манифестира преку закисчување на океаните, подигнување на нивото во морињата, намалување на бројот на риби, преселба на морските видови итн.

4. ШТО МОЖЕ ДА ПРЕЗЕМЕМЕ

Во претходните поглавја беше образложено дека климатските промени се процес кој во природата се случува во текот на многу долг период, додека ние луѓето со нашето однесување и дела имаме огромен придонес кон емисијата на стакленички гасови со што влијаеме промените на климата да се случуваат многу побрзо, што пак од своја страна влијае на целокупниот живот на планетата Земја.

МИТИГАЦИЈА И АДАПТАЦИЈА

За да можеме да ги намалим климатските промени и глобалното затоплување потребно е да ја намалим емисијата на стакленички гасови, процес кој се нарекува митигација (ублажување) на климатските промени и да се подгответиме за да можеме да се справиме со климатските промени, процес кој се нарекува адаптација (прилагодување).

Митигација (ублажување) на климатските промени

Намалување или спречување на испуштање на стакленичките гасови во атмосферата се нарекува ублажување на климатските промени. Активности е потребно да се преземаат почнувајќи од секој од нас, па на ниво на села, градови, држави, на меѓународно ниво со склучување на договори и воспоставување на правила и одредби кои е потребно државите да ги почитуваат.

Фотоволтаична централа

Обновливи извори на енергија

Бидејќи најмногу од емисиите на стакленички гасови се предизвикани од користењето на фосилните горива во различни сектори, потребно е да направиме енергијата да ја добиваме од обновливи извори на енергија, кои се многу подобри за животната средина, нема да се потрошат и не придонесуваат кон емисии на стакленички гасови. Примери за извори на обновлива енергија се соларната, геотермалната, ветерната и енергијата од биомаса и биогорива.

Енергијата од сончевите зраци со примена на различни технологии може да се претвори во електрична енергија и да се користи за загревање и ладење на домовите, за добивање на топла вода преку сончеви колектори, во индустрискиот сектор итн.

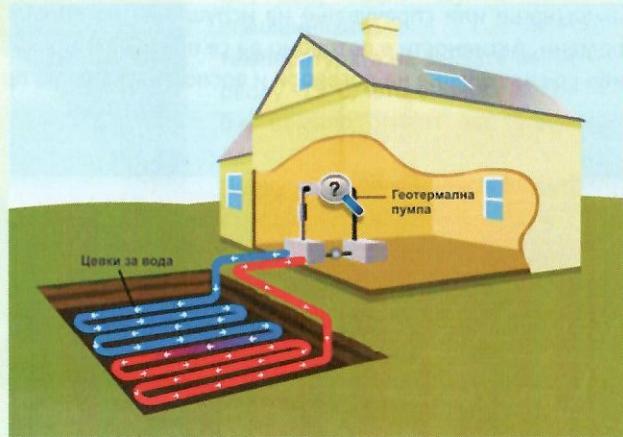
Парк на ветерни електрани „Богданци“

Овие биолошко разградиви делови можат да бидат отпадоци или остатоци од земјоделие, шумски отпад, губриво од добиток, најразличен растителен отпад и остатоци.

Топлинската енергија која се наоѓа во длабочините на Земјата може да се искористи на различни начини, како на пример преку сложени електрани што произведуваат енергија или едноставни системи со пумпи кои се користат за загревање на училишта, градинки или индивидуални домови.

Преку ветерната енергија - силата на ветерот ги ротира пропелерите на ветерниците што преку генератор се претвора во електрична енергија. Места каде што ветровите се посилни и постојани, како и бреговите на морињата и океаните се најпогодни за поставување на ветерни турбини. Поради климата со изразен ветер во текот на целата година, првиот ветерен парк во Македонија со 16 ветерници е изграден токму во Богданци.

Биомаса претставуваат биолошко разградиви делови од кои по пат на согорување се ослободува енергија.

Геотермална топлотна пумпа

Млади во климатска акција

Енергетска ефикасност

Енергетска ефикасност значи извршување на исти или повеќе активности со користење на помалку енергија, при што емисијата на јаглерод диоксид во атмосферата е многу помала.

Многу од апаратите кои ги користиме во домаќинствата во поново време се дизајнирани да трошат помалку енергија, а сепак со нивното користење ја добиваме истата услуга. Со користењето на апарати кои ја имаат етикетата за потрошувачката на енергија можеме да заштедиме електрична енергија и ни се намалува сметката за струја. Етикетите, како оние на Европската Унија, служат за да може лесно да се одреди енергетската ефикасност на апаратот и содржат скала за рангирање составена од бои и букви, како ознаки кои се движат од А со зелена боја, за енергетски ефикасни апарати, до D со црвена боја за помалку ефикасни апарати.

Со префлување на осветлувањето во домот на енергетски ефикасни светилки кои ќе ги исклучиме кога не ни се потребни, се заштедува многу и на потрошувачката и на сметката за струја. Со исклучување на апаратите кои секојдневно ги употребуваме кога не ги користиме повеќе, исто така заштедуваме, бидејќи тие се уште трошат енергија кога кабелот им е во приклучокот. Преку подобрување на изолацијата во домот со поставување на енергетски ефикасни прозорци и врати, како и со изолирање на фасадите и крововите можеме да заштедиме многу енергија која инаку би се изгубила. Преку сите овие активности, покрај заштедата на електрична енергија и заштедата на финансии, ние придонесуваме кон помала емисија на стакленички гасови, а со тоа и кон ублажување на климатските промени.

Превозните средства кои ги користиме од аспект на ефикасност на моторите и дизајн на возилата можат да бидат направени да трошат помалку гориво или дури и да користат алтернативни горива како што се биогоривата, како и хибридни или електрични возила. Инвестициите во нова инфраструктура и урбанистичкиот развој можат исто така да ја намалат потрошувачката на гориво и побарувачката за енергија со што влијаат за намалување на емисијата на стакленички гасови и климатските промени. Сите ние доколку користиме алтернативни начини на превоз, како што се велосипедите, групен превоз и пешачење можеме да ги намалиме климатските промени.

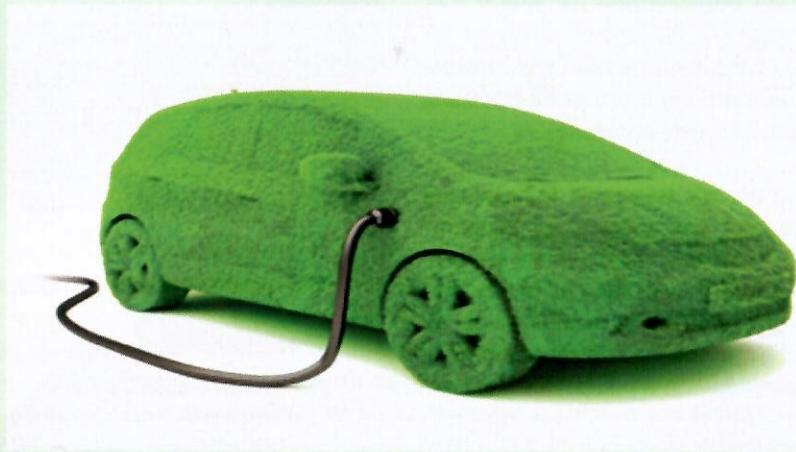

Енергетска етикета на
Европската Унија

Исто така, производството на храна, преработувачката индустрија, или други гранки, поради користење на енергетски ефикасни процеси и машини, апарати и алатки користат помалку енергија со што придонесуваат кон намалување на климатските промени.

Со начинот на живот кој денес го водиме сите ние придонесуваме кон исцрпување на природните ресурси на планетата Земја. Во досегашните поглавја образложивме дека енергија ни е потребна од производство, па до транспорт за да одредени производи се најдат во наша секојдневна употреба, со што имаме големо влијание на животната средина. Со изборот на производи кои ние како потрошувачи го правиме, влијаеме и на исфаље на производите за чие производство се троши многу енергија и водни ресурси, производи кои исто така трошат многу енергија кога се употребуваат, со што влијаеме на воведување на поефикасни производи и производствени методи. Заради тоа потребно е да сме добро информирани за да можеме да направиме добар еколошки и одржлив избор.

ОДРЖЛИВОСТ значи дека со начинот на кој ги задоволуваме своите потреби имаме минимално влијание врз животната средина, со што придонесуваме идните генерации после нас да живеат добро.

Отпадот кој сметаме дека е бескорисен, преку рециклирање, може да се искористи во индустриската и земјоделството. Преку рециклирањето, отпадот како хартија, лименки, пластични и стаклени шишиња и тегли не се фрлаат и не завршуваат на депонија, туку повторно се преработуваат и се создаваат нови производи.

Преку сечење и палење на шумите за различни потреби или од невнимание се зголемува емисијата на стакленички гасови, но и се врши нарушување на живеалиштата на растителниот или животинскиот свет. Затоа е потребно да ги зачуваме шумите, да не дозволиме нивно сечење, или локации кои се веќе обесшумени повторно да ги засадиме со дрвја и растенија на кои им одговараат условите на поднебјето.

Млади во климатска акција

Адаптација (прилагодување) кон климатските промени

Подготовката која ја правиме за да делуваме со цел да ги намалиме штетите кои се предизвикани од климатските промени претставува прилагодување или адаптација кон климатските промени. Ова прилагодување значи дека е потребно да се изнајдат нови решенија со кои луѓето ќе живеат и напредуваат во новонастанатите климатски услови.

Прилагодувањето значи дека врз основа на сознанија за промени кои веќе настанале или се предвидува дека ќе настанат, се преземаат одредени дејствија. Луѓето постојано се прилагодуваат на изменетите климатски услови во кои живееме, многу од државите креираат стратегии за справување со климатските промени кои имаат опфатено различни методи и технологии. Меѓутоа, промените може да се случат многу побрзо отколку што е предвидено или може да се појават промени какви што претходно не биле познати.

Различни региони од светот се соочуваат со различни промени, па затоа методите и технологиите за прилагодување треба да одговараат на поднебјето каде се случиле промените во климата. На пример одредени региони се погодени од суша, при што е намален квалитетот на почвата што доведува до недостаток на храна, што пак доведува до раселување на населението. Прилагодување во овој случај би значело употреба на нови технологии за наводнување или одгледување на култури на кои им е потребно помалку вода. Во други региони подигањето на нивото на морињата може да предизвика губење на домовите и живеалиштата на луѓето и прилагодување на овие промени би било преселување на луѓето на други места за живеење.

Промените на температурата можеби нема да предизвикаат проблеми во текот на наредните неколку децении, но, сепак екстремните појави како што се поплави, суши, топлотни бранови итн., предизвикуваат големи проблеми и загрозување на животите на луѓето и производството на храна.

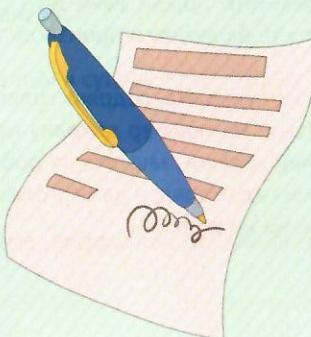
Прилагодувањето содржи голема лепеза на мерки кои можат да се преземат за да можеме да се справиме со климатските промени. На пример доколку навреме се предупреди населението за опасност од поплави тоа може да доведе до спасување на човечки животи, заштита на добитокот и земјоделските површини. Во градските средини за намалување на топлината потребно е да се засадат дрвја и да се зголемуваат зелените површини, што ќе придонесе кон намалување на температурата и заштита од води во време на поплави.

Управувањето со водата и водните ресурси е од исклучителна важност кога станува збор за предвидување на мерки за прилагодување. Во време на интензивни краткотрајни дождови кои се се повеќе зачестена појава која предизвикува ерозија на земјиштето, мерки за прилагодување би биле планови за пошумување и контрола врз урбанизацијата, односно ограничување на градење во одредени зони.

Земјоделски практики кои би биле мерки на прилагодување за проблемите настанати во време на суши се на пример употребата на системи за наводнување капка-по-капка или резервоари за собирање на дождовницата. Одгледувањето на повеќе култури на иста површина во исто време е исто така една од мерките на прилагодување која придонесува кон заштита на почвата.

Климатски договори

Договорите кои ги склучуваат државите помеѓу себе имаат за цел да постават ефикасни начини за справување со климатските промени. Во 1990 година на Генералното собрание на Обединетите нации претставници на голем број држави одлучија да се формира формално тело за прашања поврзани со климатските промени. Ова тело официјално започна со работа во 1992 година, а неговото име е Рамковна конвенција за климатски промени на Обединетите нации (UNFCCC). UNFCCC го усвои Кјото Протоколот во 1997 година во Рио во Бразил, кој е договор со кој државите кои го потпишале се обврзуваат да ја намалат емисијата на стакленички гасови во своите земји. Секоја година во декември се одржува Конференција на државите потписнички на овој договор како највисок орган за носење на одлуки поврзани со климатските промени во целиот свет. Во 2015 година на дваесет и првата Конференција на држави потписнички (COP21), 195 држави, меѓу кои и Република Македонија, го прифатија Парискиот договор за климатски промени, со кој се обврзаа дека ќе го задржат растот на температурата под 2°C и предвидува како ќе се одвива митигацијата, адаптацијата и финансирањето на предвидените мерки.

Млади во климатска акција

5. КЛИМАТСКИТЕ ПРОМЕНИ И МЛАДИТЕ

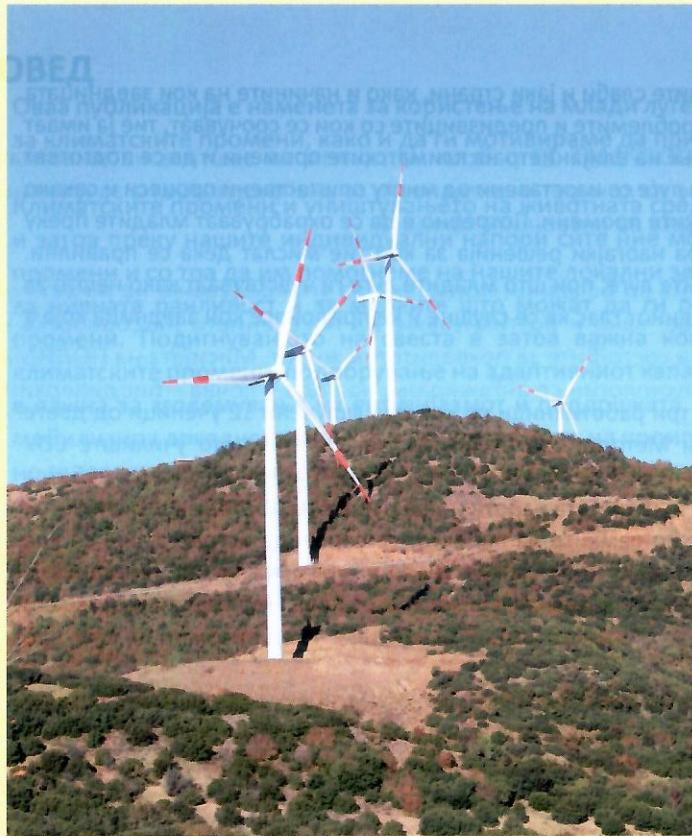
Младите луѓе како активни жители во заедницата ги чувствуваат нејзините слаби и јаки страни, како и начините на кои заедницата се менува. Многу често младите луѓе на креативен начин ги решаваат проблемите и предизвиците со кои се соочуваат, тие ја имаат енергијата, посветеност и иницијатива да преземат акција за намалување на влијанието на климатските промени и да се подготват за итни ситуации. Во Македонија како земја во развој, најчесто младите луѓе се изоставени од многу општествени процеси и секако од политиките и плановите кои се развиваат за справување со климатските промени. Потребно е да се охрабруваат младите преку едукација и мобилизирање да преземат конкретни активности, притоа наоѓајќи решенија за кои тие мислат дека се правилни. Успешни планови се оние кои се развиени и имплементирани од младите луѓе, при што младите луѓе ги чувствуваат како нешто за кое тие придонеле и имаат можност да го имплементираат така што нивниот глас ќе се слушне и ќе придонесе кон заедница која е подобро место за живеење.

Во рамките на проектот „Млади во климатска акција“ беа спроведени три работилници во кои беа вклучени 12 ученици од двете основни училишта ОOU „Петар Мусев“ од Богданци и ОOU „Кирил и Методиј“ од Стојаково, како и средното училиште СОУ „Богданци“. На првата работилница учесниците беа запознаени со климатските промени, на втората учесниците заеднички работеа на анализа на состојбата со климатските промени во општина Богданци и на третата работилница беше разработен акциски план за дејствување на овие млади луѓе во борбата со климатските промени. Во рамките на проектот се спроведе истражување со кое учесниците преку фотографии со кои ги перцепираа климатските промени и ги прикажаа нивните влијанија во општината, ќе ја подигнат свеста за климатските промени кај нивните соученици и наставници преку изложба на која ќе бидат претставени фотографиите.

Овие млади луѓе се иницијатори за формирање на Клубови за климатски промени во своите училишта, преку кои тие ќе дејствуваат и мобилизираат повеќе млади луѓе да се запознаат со влијанието на климатските промени и да се вклучат во активно дејствување на ова поле. ПОЛИМАТ 13 ќе биде поддршка во спроведување на активностите на овие клубови како двигателни за позитивни промени во општина Богданци.

На наредните неколку страници издвојуваме дел од фотографиите кои ќе бидат претставени на изложбата која се надеваме ќе го привлече вниманието на младите луѓе и нивните наставници и професори, како и на пошироката јавност од општина Богданци.

Климатските промени и младите

Парк на ветерни електрани „Богданци“ е првиот ветерен парк во Република Македонија кој произведува електрична енергија од ветерот како обновлив извор

Млада садница од багрем. Дрвјата се најефтин и најефикасен начин на апсорпција на CO₂, едно дрво може да апсорбира до 20 kg CO₂ годишно. Дрвјата ја намалуваат амбиенталната температура преку процесот на транспирација и со засенување на површината под нивната крошка, исто така и го намалуваат ризикот од ерозијата на земјиштето. Пушумувањето е еден од најефикасните начини за борба против климатските промени.

Наводнување на замјоделски површини. Фотографиите се направени во месец октомври во момент кога на територијата на општина Богданци нема паднато дожд повеќе од три месеци.

Наводнување на замјоделски површини. Фотографиите се направени во месец октомври во момент кога на територијата на општина Богданци нема паднато дожд повеќе од три месеци.

